
To Herskeres Hærskue

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

To Herskeres Hærskue

4

To Herskeres Hærskue

To Herskeres Hærskue

[1] Genoptrykt i "Vedersø-Jerusalem Retur" Pag 69-75

To Herskeres Hærskue.

Kaj Munks Rejsebreve.

Sognepræst Kaj Munk sender "Jyllandsposten" en Række Rejsebreve fra sin store Udenlandsrejse. Vi bringer i Dag det tiende, hvori han fortæller om en Tropperevy for Mussolini og en Pavefest i Peterskirken i Rom.

Vi skal til at bryde op fra Italien. Damperne tuder i Neapels Havn. Men det er svært at løsrive sig. Nu forlyder det tilmed, at il Duce paa Tirsdag vil holde Tropperevy over sine Facister og Paven paa Søndag noget lignende over sine Katolikker, to Skuespil, det vel var værd at tage med.

Ellers mærker man ikke altfor meget til de to Stormægtigheder her i Neapel. Man siger, at Mussolini har udladt sig med, at kan han endda faa bragt Orden i det øvrige Italien, maa han være lykkelig. Der skal jo ogsaa levnes noget til hans Eftermand. Og hvad Katolicismen anbelanger - en Anekdote falder mig ind: En Kardinal svarede for mange Aar siden nuværende Bisp Valdemar den Store af Danmark paa hans lidt misliebige Udtalelser om Resultatet af at studere Katolicismen i Syditalien: "Det er heller ikke et Sted til det; der har vi slet ikke faaet den indført rigtigt nu". Maaske har Hans Hellighed det ligesom min Ven bett Pe Søvren i Torsted, der opdyrkede de yderste Hedeparceller først ud fra den Tanke, at de nærmest Gaarden kunde der jo altid blive Lejlighed til.

En Søndag Formiddag i Neapel har i hvert Fald en akavet Sabbatsform. Alle Butikker er aabne, og det vrimler med Gadehandlere. Ret som om Søndagen var en Festdag, der bør fejres med særligt energisk Forretningsliv. Midt i Virvarret bjælder en lille Kløkke; man kigger sig om efter Mælkemanden, men opdager, at det er skam en Kirke, der kalder til Messe. Man gaar ind - til et ikke mindre broget Virvar end udenfor. Af Helgenbilleder og Lys og Altre. Men ogsaa af Menighed. Der er mange i Kirke. Unge og ældre, Kvinder og Mænd. Og flere kommer, knikser ved Døren, bestænker sig med Vievand, korsrer sig for Pande og Bryst. Nogle særlig fromme finder frem til et af de store Krucifikser med Jesu nøgne, udspilede Legeme paa, de rører med Fingrene ved Saarene i Hænderne og Siden og lader, som om de bestænker sig med Blodet. Saa falder de til Ro paa en Stol, faar Rosenkransen frem, og nu begynder Mundene at gaa med de udenadlærte Bønner. Ret smaa Børn bringes med af Mødre, der vel ingen har til at passe dem, og nuffes til at sidde stille. Derudover sker der intet.

Det er en Forstadskirke, vi er plumpet ind i, og Stolesæderne er sivflettede. Bedes bemærket. Endelig arriverer en Præst foran Alteret under talrige Kniksninger og Kalotaftagninger og kaster sig med Ryggen til Menigheden ud i et rivende latinsk Mumleri. Ingen Djævel forstaar et Ord af det, men det er vist ogsaa bare Meningen, at Gud skal. Folk falder paa Knæ. (Hvorfor gør vi ogsaa i protestantiske Kirker al den Gymnastik under

Gudstjenesten? Der gik intet Skaar af Evangeliets Hellighed, om Folk pænt blev siddende.) Hvidløgslugten tætnes sig, Lopperne bider, Mumleriet ved Alteret faar ingen Ende. Man forsøger i Smug at gnubbe sig, opgiver det, kan ikke holde Stand længere, lister sig ud. Er det sjældent, man faar noget med hjem fra en Gudstjeneste - her fik man det da.

Saa arbejder man sig frem gennem flaaede Kaniner, Postkort, Løg, Silkesjaler, levende vingebundne Høns, Perlekæder, Kaal og al Livsens anden Herlighed, man faar falbudt lige op i Næsen.

Det er muligt, der kan lugte stramt af Kostald i en dansk Landsbykirke, og jeg skal ikke bestride, at Lopper og Fromhed *kan* trives Side om Side hos samme Person. Alligevel - hvis *jeg* var Pave, jeg vilde afskaffe Sivsæderne, forkorte Messen og indføre Prækener paa Folkesproget om Renlighed.

*

Da er det et andet Syn om Tirsdagen i Rom at overvære Mussolinis mægtige Hærskue. Hans Fascisme holder 10 Aars Fødselsdag i Aar, og Himlen skal vide, Drengen har vokset sig stor og stærk. "Kom og se!" indbyder Faderen; "jeg trækker $\frac{1}{4}$ fra Billettens Pris paa alle Landets Jernbaner og giver gratis Rejse tilbage for hvem, der vil besøge min Udstilling". Vi besøger da hans Udstilling i Funkishallerne, opført til dette Formaal faa Hundrede Skridt fra hans egen Bolig.

Her er alle Minderne samlet - fra Krigens Udbrud, Italiens Venten, Italiens Griben ind, Fronten, Nederlagsperioden, Sulteperioden, Sejren, Forvirringen, Opløsningen, Bolshevismen, endelig den nye Bevægelses spæde Begyndelse, dens Fremgang, Fotografier af alle dens Dødsofre, ældre og yngre Mænd ned til 13 Aars Dreng, tit sammen med Instrumentet, hvormed de blev myrdet, (men ingen Billeder af dem, der faldt for Kommunismens Sag), Uddrag af Mussolinis Taler og Opraab i mægtige, knaldende Typer, Marchen mod Rom, Italienskort med alle de Byer lysende, der straks sluttede sig til ham, Granitstatue i Gudestørrelse og Soldateruniform af den lillebitte Kong Viktor Emanuel.

Forlader vi Skildringen af Kampen for at opleve Skuet af Sejren, imponeres vi ikke mindre. Som støbt i eet med Hesten troner Diktatorens kraftige, brede Cæsarskikkelse midt i det jublende Folkehav, mens Kompagni efter Kompagni af den civile Hær, af Arméen og fra Flaaden i een uendelig Rækkefølge marcherer ind og hilser ham med løftet Arm og Raabet: Leve Høvdingen! Og han smiler, og han nikker, og han holder Tale, og Hæren staar stram, og Folket jubler: Duce, Duce, et sejrrikt og lykkeligt Raab, saadan som et Folk hylder sig selv i den Person, der i sig har samlet alle dets bedste Egenskaber og ved at beherske Folket med dem lærer det at beherske sig selv.

*

Vist er den imponerende, Peterskirken. Naar der er Solskin hos Kong Viktor Emanuel og hans Kollega og Nabo lader den slippe ind i *sit* Rige, er Kirken jo formelig lys. Et Ver-

densrum er det, vi træder ind i, der i Kunstfuldkommenhed ikke giver Vorherres private ret meget efter. Og Kloderne er Marmorengle og Stjernerne levende Lys, og Alterbilledet højt i det fjerne straalers os saa skært i Møde, som var det Glans fra selve Gudsriget heroventil, der gennembævede det. Hvad er det nu, Paven vil lave herinde denne Søndag Eftermiddag? Ved det ikke, kan ikke hitte ud af det. Det er noget med nogle gamle Jesuitter, som for 800 Aar siden maaske plagede Indianerne saa længe, at selv disse Mønstre i Taalmodighed gik amok og slog dem ihjel, eller ogsaa var gode ved dem og høstede Utakkens løn, hvorfor de nu som Tak for Martyrdøden skal erklæres for hellige.

Noget Pjank, synes De. Saa sagte! saa sagte! Tror ikke ogsaa Protestanter paa Forbøns Magt? Er det ikke smukt - og hvorfor ikke rigtigt? - at udvide denne Tros Omraade til hinsides Graven, saa vi kan bede for vore døde og vore døde for os? Notabene, *hvis* de da er hos Gud. Det er dette, Paven i enkelte Tilfælde mener at kunne garantere. Folk, der har levet et helligt Liv og øvet kundbare Fromheder, dør. Saa undersøger Kirken deres Liv og deres Død. Og gør det grundigt. Den er jo i Pagt med Evigheden, har altsaa Tiden for sig. En skønne Dag kan Paven saa maaske træde frem og erklære: "Vi har nu i 300 Aar undersøgt N. N.s Forhold med største Omhu og intet selv fundet og intet faaet aabenbaret af Gud, der diskvalificerer samme N.N., hvorfor jeg her paa Guds Kirkes Vegne fastslaar, at han er en hellig Sjæl, der staar for Herrens Ansigt, og til hvem I altsaa frit kan rette jeres Bønner". - Saadan noget tænker jeg mig, det er, der skal ske i Eftermiddag med merbemeldte Spaniere.

Men jeg ved det ikke, og det gør de 49,000 af de 50,000, der har fyldt Kirken, saamænd heller ikke. Den Fægten med Adgangskort, Kamp for Pladser, Vælten af Bænke, Staaen paa Stole, der indvier Højtideligheden, tyder snarere paa, at det, vi ved, er, at der skal være Sjov i Gaden, og derfor tropper vi op.

Men nu genlyder Hvælvingerne af taktfast Tramp; det er Pavens Garde af ægte Schweizere, der i deres spraglede, vajende Landsknægtuniformer marcherer ind og tager Opstilling; saa skimtes Processioner af sortkjolede Præster og brunkuttede Munke, nu skingrer Hornfanfarer under Triumfbuerne; det bølgende Menneskehav stivner et Øjeblik og skubber i en rullende Kanonade Bænke tilbage, idet de siddende rejser sig, og med Kardinalernes fornemtviolette Fyrstetrop skridende foran Bærestolen, aabenbarer sig Gud for de gloende i Hans Majestæt Pius den Ellevtes Skikkelse, svøbt i Pavekaabens foldede Pragt, med Højrehaands korsende Midterfingre velsignende skiftevis til højre og til venstre og Kalottens Glorie over Issen. Langsomt bæres han over Hovederne paa den nejende, lommetørklædeviftende og ihænderklappende Menighed op mod Højaltrets Trone, saa løfter Musikken sig i et Orkanernes Brus, og for at bæres paa Orglernes Toner ud gennem Rummet kaster et Kor af kerubiske Stemmer sig ned fra Hvælvingerne gennem et Højttaleranlæg.

Derefter oplæses en Masse Latin, og atter skingrer Trompeternes Varselsraab, atter tordner de tilbageskurende Bænke, atter løftes Hans Hellighed paa sit skridende Sæde, atter sætter Kardinalernes ophøjede Trup sig i Gang. Men nu vil jeg se mere end Tøj og Fagter, nu vil jeg se Ansigter, og jeg trænger mig frem. Og faar igen bekræftet min Viden om, at Klæder skaber ikke Folk, undtagen der er noget at skabe af. Men se disse Mænd: de er jo Fyrster, maaske er der et eller andet skikkeligt Pjok imellem dem, der af Vanvare har faaet

Lov til at løfte med, eller en Næse, der stikkes for højt i Sky; men Hovedindtrykket, det er Visdom og Myndighed, det er Højhed og Mildhed, det er frem for alt: Aand. Og Paven selv, der nu vender sit indtrængende Blik imod mig, det kan ikke være andet: i Narrekaaben sidder en kristen Mand.

Imens er hans Undersaatter en Byge af Viften og Klappen og Raaben: Papa, Papa. Helt rørende lyder dette "Papa", næsten beskyttende, ligeved ynkende, som om der inderst i deres troende Hjerter, uden at de aner det, lurede et: "Herregud, Bedstefar, du kan jo ikke engang komme ned". - "Papa, Papa", lidt smægtende ogsaa, saa helt forskelligt fra forleden Dags stærke selvbekræftende: "Duce! Duce!"

Saa aabnes de drønende Kirkeporte, taktfast følger Schweizergarden sin Herre til Dørs, det sidste "Papa" hendør i Byens indbrydende Larm, Folkemasserne trænges i Udgangene, Karnevallet har Ende.

Den gode Fru Dinesen, der har skaffet en Billetterne, spørger: "Hvordan var det?" Og man svarer af sin fulde Sjæl: "Pragtfuldt! Men for kort! Hvor meget mon man skal byde ham for at gøre det om paa Søndag?"

*

Men, Romerkirke, din Vælde har ogsaa en anden Side, jeg ved det vel. Midt i Horst-Wessel-Sangens Fraad staar din nye Bisp i Berlin og siger til Tysklands Kirkestormere: "En tysknational Kirke støtter jeg gerne, men urokeligt paa Evangeliets Grund". I Bayern arresteres i et Landsogn den katolske Præst, og i det Herrens Aar 1934 løfter Kardinal Faulhaber i München sine Hænder og lyser Interdikt over Landsbyen. De overhitlerske Gemytter snærrer og knurrer, og Paven giver sin Kardinal saa høj en Titel, at han faar Eksterritorialret og er ukrænkelig for alle undtagen Forbrydere.

Løjerligt og paa mangan Maskeradevis har du klædt Kristus ud, men han er jo dog derinde hos dig bag Kostumeringen, og hver Gang jeg mærker det, bøjer jeg mig for dig i Ærbødighed.

Men nok med Rom, nok med Italien for denne Sinde. Hvad havde jeg ikke endnu Lyst til at fortælle mine Læsere om: Springvandet paa Barberini-Pladsen, Klosterkirken med alle Munkeskeletternes Knogler ordnet i Rosetter, Lamper, Ure, Timeglas eller opstillet, som om de endnu stod og lyttede til Messe, Malerisamlingen i Neapel eller de første Kristnes Grave i de kilometerlange Katakomber under Jorden i Rom.

Men vi maa bryde op. Damperne tuder i Neapels Havn. Hvad vil I have, Italienerne, for at færges mig til Ægypten og hjem igen? 800 Kr., Vorherrebevares! Hvad saa du, England, hvis Dreng plasker i alle Vande? 350 Kr., og tilmed slippe for at svælge i Olie og Macaroni. Saa overgiver jeg mig paa Naade og Unaade til Briterne og glider ud af Neapels azurbølgede Havn med Solskin hvilende over den milelange Række af hvide Huse og frodige Haver omkring Vesuvs Fod, med Vulkanen selv viftende venligt med Røgkalotten til Afsked, og Capris Klipper fortabt i Spejlbilledet af deres egen Skønhed i det blaanende Vand. Farvel, Europa!

Kaj Munk.